

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 341.9:347.734:339.732(043.2)

GUZUN ADRIAN

**IMPACTUL CONFORMITĂȚII LEGALE INTERNAȚIONALE
ASUPRA STABILITĂȚII FINANCIAR-BANCARE**

553.06 - DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN PRIVAT

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice și Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova.

Componenta Comisiei de doctorat:

Președinte: Sergiu Băieșu, doctor în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Conducător de doctorat: Aurel Băieșu, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Referent 1: Olesea Plotnic, membru al comisiei de îndrumare, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Referent 2: Iurie Mihalache, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”.

Referent 3: Andrei Guștiuc, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”.

Susținerea va avea loc la 17.09.2026, ora 11:00, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice și Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova, mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu 67, bloc 2, aula 119.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare.

Rezumatul a fost expediat la 29.07.2026.

**Președintele Comisiei de doctorat,
Dr., prof. univ.**

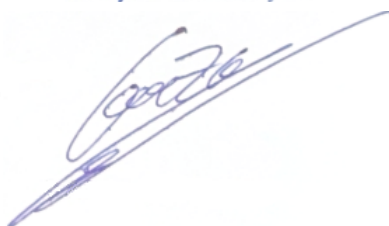
Sergiu BĂIEȘU

**Conducător de doctorat,
Dr. hab., prof. univ.**

Aurel BĂIEȘU

Autor

Adrian GUZUN

© **Adrian GUZUN, 2026**

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE TEZEI.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	22
BIBLIOGRAFIE	26
LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI.....	29
ADNOTARE	30
ANNOTATION.....	31
АННОТАЦИЯ	32

REPERE CONCEPTUALE ALE TEZEI

Actualitatea și importanța temei abordate, încadrarea temei în preocupările internaționale, naționale, zonale, ale colectivului de cercetare și în context inter- și transdisciplinar, prezentarea rezultatelor cercetărilor anterioare referitoare la tema aleasă.

Actualitatea și importanța acestei cercetări este determinată de impactul major al schimbărilor de reglementare a sistemelor financiare și bancare în raportul acestora cu clienți persoane fizice și persoane juridice de drept privat, investitori și în general cu toată societatea. Cu toate că prezenta teză se focusează pe o cercetare din perspectiva dreptului privat, pentru a soluționa problemele identificate, luând în considerare specificul dreptului bancar și a instituției de conformitate cu standardele legale internaționale, a fost necesară o cercetare interdisciplinară a prezentei teze, în special, unde a fost cazul, din perspectiva normelor de drept internațional privat privind determinarea legii aplicabile și a competenței jurisdicționale în raporturile juridice bancare cu element de extraneitate. În urma unei analize extinse, nu au fost identificate cercetări autohtone anterioare referitoare la tema aleasă în domeniul dreptului, cu atât mai puțin în specialitatea drept internațional privat, totuși există unele cercetări din domeniul juridic și economic care cercetează tangențial subiectele expuse în prezenta teză, care au fost citate corespunzător.

Obligația ca entitățile financiar-bancare să aibă un program adecvat riscurilor de conformitate gestionate are impact mare nu numai asupra aceleiași entități, ci și asupra întregii industrii financiare naționale și internaționale, inclusiv în contextul raporturilor juridice transfrontaliere, supuse normelor dreptului internațional privat privind legea aplicabilă și competența jurisdicțională, aceasta având un rol de atragere a noilor acționari și investiții, iar populația drept rezultatul unei transparențe mai mari a acestor entități, devin mai deschiși pentru a deveni clienți și deponenți ale acestor entități financiare.

O atenție deosebită este acordată subiectului conformității instituțiilor financiar-bancare cu legislația națională și ghidurile de bune-practici recunoscute la nivel internațional cu statut de instrumente juridice neobligatorii de tip *soft-law*, însă în teză vor fi aduse argumente plauzibile aferent alinierii permanente a cadrului juridic național la aceste standarde internaționale, chiar dacă nu există o obligație juridică în acest sens. Majoritatea absolută a instituțiilor financiar-bancare, în special băncile comerciale, independente din punct de vedere juridic, sunt deținute de acționari persoane fizice sau entități de drept privat, care își reglementează de sine stătător actele normative interne, fără să contravină legislația, însă transpunerea pe intern a legislației poate fi înțeleasă diferit de diferiți actori ai pieței, inclusiv în raporturile juridice cu element de extraneitate, unde normele dreptului internațional privat determină legea aplicabilă și competența instanțelor.

Scopul lucrării constă în cercetarea complexă a instituției de conformitate legală internațională în domeniul financiar-bancar și demonstrarea faptului că stabilitatea financiar-bancară internațională și securitatea financiară a investitorilor, deponenților și clienților poate avea loc doar prin conformarea cu cerințele de reglementare juridice ale autorităților naționale și internaționale, coroborate cu aplicarea mecanismelor specifice dreptului internațional privat.

Obiectivele cercetării: rezultă în determinarea și explicarea conceptului de conformitate legală internațională în domeniul financiar-bancar; identificarea particularităților raporturilor juridice financiar-bancare cu element de extraneitate și a implicațiilor conformității legale internaționale asupra acestora; examinarea influenței standardelor internaționale de conformitate asupra relațiilor contractuale dintre instituțiile financiar-bancare și clienții acestora în cadrul operațiunilor transfrontaliere; determinarea corelației între standardele internaționale de conformitate legală bancară, reglementările în domeniul financiar-bancar la nivel european și transpunerea lor în cadrul legislației autohtone; formularea recomandărilor pentru a eficientiza practica națională și de armonizare la legislația europeană în domeniul financiar-bancar.

Ipoieza de cercetare constă în evidențierea rolului și importanței conformității legale internaționale pentru menținerea stabilității financiar-bancare, protecției economiilor deponenților și investițiilor, prin analiza cadrului doctrinar și normativ atât național, cât și internațional, inclusiv din perspectiva normelor dreptului internațional privat privind legea aplicabilă și soluționarea raporturilor juridice cu element de extraneitate, în contextul recentelor modificări legislative din Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. La elaborarea acestei lucrări au fost utilizate diverse metode, procedee și tehnici, în special: metoda comparației (analiza legislației autohtone *versus* legislației europene și cea a Statelor Unite ale Americii, precum și compararea celor două crize financiar-bancare, fiind analizate din perspectiva juridică); metoda sistematică (analiza concomitentă a sistemului financiar-bancar din perspectiva respectării cadrului legislativ de administrare a activității, precum și a consecințelor legale și economice în caz de nerespectare); metoda istorică (analiza apariției sistemelor bancare și financiare, a progresului legislativ și a instituției de conformare în diferite perioade, atât în Republica Moldova, cât și la nivel internațional); metoda logică (aplicarea raționamentului și de redare a concluziei ariei cercetate); metoda analizei documentelor; studiul de caz, metoda comparativ-juridică și formal-juridică etc.

Noutatea științifică a rezultatelor cercetării. Pentru prima dată în doctrina autohtonă de drept internațional privat va fi abordată o asemenea temă actuală, atât în Republica Moldova, cât și la nivel internațional, fiind cercetate aspecte care nu au mai fost cercetate până acum, care vor

produce un impact pozitiv asupra societății, precum și va veni să simplifice și să sensibilizeze percepția problematicii de către diverse structuri și instituții naționale, dar și a celor simpli interesați de subiect. Pentru reducerea consecințelor unui impact negativ a relațiilor dintre instituțiile financiare cu clienți, deponenți, acționari sunt necesare acțiuni de armonizare a legislației autohtone cu cea europeană pentru ca tuturor persoanelor interesate să li se asigure respectarea drepturilor garantate de lege. Or, nerespectarea acestora creează societății o insecuritate sporită, fapt ce reprezintă un risc major pentru o ulterioară evoluție economică a acesteia. Ca impact social, cercetarea științifică va contribui la sensibilizarea opiniei publice față de impactul și importanța implementărilor instrumentelor și standardelor internaționale în domeniu, va veni să responsabilizeze și să conștientizeze gradul și modul cum aceasta afectează atât direct cât și indirect drepturile consumatorilor și a investitorilor. Cercetarea aprofundată a temei propuse va folosi drept o călăuză și un suport practic și va oferi o motivație de cercetare ulterioară al acestui domeniu de către studenții masteranzi și doctoranzi autohtoni, atât de către juriști, cât și de către economiști.

Lucrarea reprezintă un rezultat al cercetării juridice complexe și interdisciplinare, care, pe lângă domeniul principal analizat al dreptului internațional privat, cuprinde și domeniile de drept public, internațional, financiar și bancar, abordând impactul conformării entităților financiar-bancare cu cerințele legislative naționale și internaționale care le reglementează, raportate la interesele clienților, deponenților, investitorilor și a tuturor persoanelor interesate. Rezultatele cercetării au permis formularea unor propuneri de îmbunătățire a legislației în domeniul guvernantei, administrării riscurilor și legalitate a instituțiilor bancare din Republicii Moldova, care să conducă la crearea unei înțelegeri uniforme și clare a normelor referitoare la subiectele descrise, în scopul apărării intereselor investitorilor și consumatorilor.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în identificarea ansamblului particularităților și condițiilor necesare în vederea conformării cu reglementările internaționale în aria financiar-bancare, în special prin prisma legislației Republicii Moldova și a Uniunii Europene. Acest lucru va contribui la evidențierea și clarificarea aspectelor specifice și condițiilor acestei instituții juridice, în vederea aplicării uniforme a reglementărilor legale naționale și internaționale din acest domeniu. Valorificarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea în cadrul comunității științifice a doctrinei autohtone a unei lucrări științifice ce are la bază studiul instituției de conformitate internațională în piața financiar-bancară. De asemenea, concluziile obținute pot fi utilizate la elaborarea manualelor de drept, a monografiilor și a publicațiilor științifice, iar, propunerile de lege ferenda pot contribui la îmbunătățirea cadrului legislativ autohton în materie.

Problema științifică importantă soluționată constă în realizarea unei cercetări privind particularitățile instituției conformității legale internaționale în domeniul financiar-bancar, contribuind la fundamentarea rolului acesteia în asigurarea protecției activelor băncilor comerciale, a economiilor deponenților și a investițiilor acționarilor, evidențiind, prin concluziile și recomandările formulate, necesitatea aplicării riguroase a cadrului legislativ relevant și a consolidării mecanismelor de conformitate legală pentru desfășurarea eficientă și corectă a activității bancare.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice ale tezei de doctorat au fost implementate în procesul aplicării directe a standardelor legale internaționale în domeniul bancar, doctorandul activând ca practician în domeniul financiar-bancar autohton, și reflectate în cardul conferințelor științifice naționale și internaționale și a articolelor științifice.

La tema tezei de doctorat au fost publicate 11 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 373 titluri, 188 pagini de text de bază, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: legislație, conformitate, conflicte de legi, elemente de extraneitate, entități financiare, bănci, standarde internaționale, relație bancă-client, guvernanță corporativă internațională, legea aplicabilă, competența jurisdicțională.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1, intitulat *Analiza legislației și doctrinei în aria financiar-bancară*, conține o analiză a evoluției sistemului financiar-bancar autohton, legislației aplicabile la nivel național și european, precum și a lucrărilor științifice, care au fost analizate pe tot cuprinsul tezei în dependență de tematica cercetată.

În Republica Moldova, studiul și aplicarea dreptului bancar ca ramură distinctă a dreptului privat se bazează pe reglementări fundamentale din cadrul legislației naționale, care urmăresc armonizarea parțială sau totală a legislației Uniunii Europene în materia financiar-bancară. Această ramură juridică joacă un rol central în reglementarea activităților bancare și a relațiilor juridice dintre instituțiile financiare, precum băncile comerciale, și clienții acestora. Pentru documentarea instituției conformității în aria financiar-bancară, din perspectiva dreptului internațional privat, mai jos au fost analizate tematic un șir de legi care au ca obiect de reglementare aria financiar bancară autohtonă, cu un grad de armonizare la legislația Uniunii Europene în materie. Tranziția autohtonă de la o economie planificată central la una orientată spre piață, a impus reconfigurarea raporturilor juridice bancare prin prisma elementului de extraneitate, generat de atragerea investițiilor străine și transnaționalizarea serviciilor financiare.

Cu privire la garantarea fondurilor deponenților bancari, se atestă un progres semnificativ, care o dată cu prima reglementare a garantării depunerilor în 2004, în cazul în care depozitele băncii devin indisponibile, garantarea indiferent de numărul, mărimea sau de valuta în care erau constituite, plafonul de garantare era de 4500 MDL. În comparație, din 2025, nivelul de acoperire este de 200000 MDL. Raportând la salariul mediu pe economie, care în 2004 era de aproximativ 1100 MDL, garantarea era de 4,09 ori, iar în 2025 e de 16100 MDL și garantarea acoperă 12,42 ori un salariu mediu pe economie. **Prin urmare, conformarea cu standardele internaționale în materie a asigurat creșterea de 3 ori a siguranței depozitelor persoanelor fizice.**

Totuși, făcând o paralelă la acest capitol cu sistemul bancar din Uniunea Europeană, este introdusă obligația de asigurare că nivelul de acoperire pentru depozitele agregate ale fiecărui deponent este de 100000 (una sută mii) EUR în cazul în care depozitele nu sunt disponibile, ceea ce înseamnă că, având în vedere raportul aproximativ de schimb 1:20 între EUR și MDL, în termeni reali, băncile din Uniunea Europeană au o acoperire de peste 10 ori față de valoarea reglementată în Republica Moldova. Pe de altă parte, în Statele Unite ale Americii, suma maximă standard de asigurare a depozitelor este de 250000 (două sute mii) USD, iar luând un raport aproximativ de 1:17 între USD și MDL, înseamnă o acoperire de peste 21 ori mai mare.

Aferent procesului de armonizare a legislației din Republica Moldova la legislația Uniunii Europene în domeniul serviciilor financiare, până la 31.12.2025, au fost transpuse total doar legislația ce ține de finanțarea participativă, anume 9 acte legislative. Din legislația care prevede activitatea financiar-bancară în general, au fost transpuse parțial 55 acte, iar altele 150 nu au fost transpuse.

O atenție sporită a fost acordată analizei *Legii privind protecția consumatorilor nr. 105 din 13.03.2003*, care alături de *Legea privind contractele de credit pentru consumatori nr. 202 din 12.07.2013* creează cadrul legal necesar pentru aplicarea prevederilor *Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului UE din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului UE*, care armonizează normele Uniunii Europene privind creditele acordate consumatorilor care iau împrumuturi pentru finanțarea achizițiilor de bunuri și servicii, vizând deschiderea pieței creditelor pentru consumatori în UE, îmbunătățind în același timp transparența clauzelor contractuale și nivelul de protecție a consumatorilor. Este necesar de menționat că *Directiva 2008/48/CE* va fi abrogată de *Directiva UE 2023/2225 a Parlamentului European și a Consiliului din 18 octombrie 2023 privind contractele de credit de consum, cu intrarea efectivă în vigoare din 20.11.2026*¹, aplicându-se contractelor de credit pentru consumatori destinate achiziției de bunuri și servicii, cu excepția unor tipuri de credite, precum cele garantate prin ipotecă asupra unui imobil, creditele de peste 100.000 EUR, creditele cu dobândă redusă oferite angajaților de angajatori, plățile amânate, contractele de leasing fără opțiuni de cumpărare și anumite carduri cu amânare la plată, dacă statele membre exceptează aceste cazuri. Directiva impune gratuitatea informațiilor oferite consumatorilor, interzice discriminarea pe criterii precum cetățenie, loc de reședință, sex, rasă sau culoare și se aplică tuturor furnizorilor de credite pentru rezidenți legali ai UE.

Considerăm necesar la acest aspect referința aferent legii locului contractului sau *lex loci contractus*, în care acest principiu va fi aplicat doar dacă anumite cerințe sunt îndeplinite, precum afirmă cercetătorul Fredericks, având în vedere speța Lizardi, care a inspirat art. 11 din Convenția de la Roma din 19.06.1980² și art. 13 din Regulamentul UE nr. 593/2008 (Roma I)³, efectul cărora este că un contractant care a încheiat o tranzacție cu o contraparte, în timp ce se afla în aceeași țară, dar care este incapabil în sensul legii care reglementează capacitatea conform dreptului internațional privat al *lex fori* și, cu toate acestea, capabil în temeiul *lex loci contractus*, nu se poate

¹ Directiva (UE) 2023/2225 a Parlamentului European și a Consiliului din 18 octombrie 2023 privind contractele de credit de consum și de abrogare a Directivei 2008/48/CE.

² Convenția de la Roma *privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale*, din 19.06.1980.

³ Regulamentul nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 *privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I)*.

baza pe această incapacitate, cu excepția cazului în care contrapartea său era conștient de incapacitate la momentul contractului sau nu a avut cunoștință de această incapacitate din neglijență⁴.

Referitor la **analiza publicațiilor științifice autohtone la tema tezei**, în urma unei cercetări aprofundate, putem concluziona că întrucât sistemul bancar în Republica Moldova este relativ tânăr, aferent instituției de conformitate bancară, analizată din perspectiva dreptului internațional privat, nu există lucrări științifice naționale care analizează această temă, totuși sunt unii cercetători autohtoni care analizează tangențial subiectul din perspectiva dreptului public și privat. În comparație cu **doctrina de specialitate internațională**, au fost studiate un șir de cărți și publicații a specialiștilor versați în domeniul financiar-bancar european și internațional, care tratează tema cercetată în prezenta teză într-un mod clar, logic și comprehensiv, reflectă natura complexă a domeniului financiar-bancar, cercetată inclusiv din perspectiva dreptului internațional privat, anume sub aspectele relațiilor dintre entitățile financiar-bancare ca instituții private cu consumatorii, acționarii și investitorii, partenerii de afacere, autoritățile de supraveghere naționale sau internaționale, precum și importanța guvernantei corporative a acestora în scopul păstrării unei culturi adecvate de gestionare a riscurilor și de respectare a reglementărilor naționale și internaționale aplicabile - în esență a conformității legale internaționale. Prin studierea materialelor menționate, a fost elucidat gradul de investigare a temei alese, urmată de formularea problemei științifice propuse spre soluționare.

Capitolul 2, cu genericul ***Reglementări și standarde de conformitate bancară***, reflectă un șir de considerații referitoare la instituția de conformitate bancară internațională, cu focusare pe drept privat. Acesta conține un repertoriu al reglementărilor, standardelor și bunelor practici internaționale în domeniul de conformitate și guvernanta corporativă, trasând încă o dată cum standardele internaționale stabilite de către entități supra-naționale independente și cu statut de *soft law*, ajung să fie transpuse la nivelul Uniunii Europene, iar din considerentul de armonizare a legislației autohtone cu cea europeană, precum și din considerentul că majoritatea băncilor autohtone sunt deținute de către acționari din Uniunea Europeană, atât direct cât și indirect băncile comerciale aplică standardele și bunele practici internaționale, care în rezultat oferă clienților, deponenților și investitorilor siguranță. Același lucru se referă și la instituția de guvernanta corporativă, care are o legătură directă cu oferirea serviciilor calitative și sigure pentru clienți.

⁴ FREDERICKS, E.A. *Contractual capacity in private international law*. The Meijers Research Institute and Graduate School of the Leiden Law School of Leiden University, pp. 212-213. [online] [accesat: 07.04.2026] Disponibil: <https://hdl.handle.net/1887/41425>

Acordurile de la Basel au avut și au un impact profund și de durată asupra cadrului reglementării bancare a Uniunii Europene, modelând atât substanța cerințelor prudențiale, cât și filosofia instituțională a supravegherii. Originar din legislația internațională de tip *soft law* - standardele neobligatorii emise de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară, cadrul de la Basel a fost destinat în principal băncilor active la nivel internațional. În ciuda naturii sale neobligatorii, UE a tratat în mod constant standardele de la Basel ca repere cvasi-obligatorii, transformându-le în acte juridice obligatorii de tip *hard-law* prin directive și regulamente, proces care a creat unul dintre cele mai sofisticate și stricte regimuri prudențiale din lume.

Deși principiile de guvernare emise de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară par a fi strict norme de drept public, având în vedere supravegherea prudențială, de fapt, acestea se intersectează direct cu dreptul internațional privat în contextul globalizării piețelor financiare, întrucât activitatea grupurilor bancare cu caracter transfrontalier implică raporturi juridice supuse unor jurisdicții diferite, ceea ce face necesară coordonarea normelor privind legea aplicabilă, competența jurisdicțională și recunoașterea efectelor actelor juridice. Dacă o bancă încalcă principiile de control al riscului, sau de administrare, prevăzute în cele 13 principii, și cauzează prejudicii unor deponenți sau investitori din state diferite, se naște un conflict de legi, iar instanța va trebui să determine legea aplicabilă răspunderii delictuale, fie *lex loci delicti commissi*, adică locul unde s-a luat decizia defectuoasă de administrare, fie *lex loci damni*, adică locul unde s-a produs prejudiciul financiar. Legătura dintre cele 13 principii și elementele de drept internațional privat poate fi extinsă inclusiv aferent *lex societatis*, în care transpunerea uniformă a în diferite state asigură o compatibilitate structurală între legile naționale concurente.

Totuși, până a evolua la nivelul Acordurilor de la Basel, urmare a lecțiilor învățate de falimentele din secolul trecut, s-a fondat Banca Mondială, care a apărut dintr-un moment critic din istorie, modelat de consecințele Marii Depresiuni și provocările reconstrucției de după cel de-al Doilea Război Mondial. În iulie 1944, reprezentanții a 44 de națiuni aliate s-au adunat la Conferința de la Bretton Woods din New Hampshire pentru a pune bazele unui nou sistem monetar internațional⁵. Din acel moment, a fost acordată o atenție sporită situațiilor ce cad sub incidența dreptului internațional privat, în special de protecție a cetățenilor și intereselor naționale ale statelor, în detrimentul aplicării legislației străine în litigiile cu elemente de extraneitate, fiind un pas important în fortificarea practicii aferent normelor conflictuale.

Un principiu foarte important și unanim recunoscut în preajma evenimentelor enunțate a fost respectarea standardului de aur. Acest standard a fost folosit doar până în 1971 când Statele

⁵ The Bretton Woods Conference, 1944 [online] [accesat: 08.02.2024] Disponibil: <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/wwii/98681.htm>

Statele Unite ale Americii au decis să rezilieze unilateral convertibilitatea dolarului american în aur, ceea ce a fost finalul efectiv al sistemului Bretton Woods, o cauză majoră fiind cheltuielile federale pentru războiul din Vietnam, care l-au determinat pe Richard Nixon să ia această decizie la data de 15.08.1971, întrucât, Statele Unite nu și-ar fi putut îndeplini obligația de a schimba aur cu dolari dacă băncile centrale străine ar fi început să ceară aur pentru toate rezervele lor în dolari⁶.

La aspectele cu privire la convertibilitatea aurului în dolari, numit și *gold-standard*, adică etalonul aurului în care unitatea economică standard de calcul se bazează pe o cantitate fixă de aur, este necesar să facem o delimitare clară între bani și banii fiduciari, care sunt adesea folosite ca având același sens, dar au semnificații diferite. Banii fiduciari se referă la forma specifică de bani care se află în circulație, cum ar fi monedele și bancnotele, fără o valoare intrinsecă și nu au valoare de utilizare în sine, fiind tip de monedă emisă de guvern care nu este susținută de un metal prețios, cum ar fi aurul sau argintul, nici de niciun alt bun corporal sau marfă. Banii fiduciari sunt desemnați de guvernul emitent ca fiind mijloc legal de plată autorizat prin legislația în vigoare. Pe de altă parte, banii, sunt un concept mai larg care include nu numai moneda fizică din hârtie sau metal (aur, argint, bronz etc.), ci și alte active precum marfă, acțiuni, obligațiuni și proprietăți, care au valoare sau utilizare în sine, adică o valoare intrinsecă, fiind incomozi de depozitat și transportat în cantități mari și nu permite unui guvern să manipuleze fluxul de comerț cu aceeași ușurință cum ar face-o cu o banii fiduciari.

O a doua criză de proporții, în care băncile au avut din nou rolul de catalizator, a fost criza financiară din 2007-2008, care a provocat falimentarea multor bănci, inclusiv unele dintre cele mai mari bănci din lume, și a inițiat dezbateri că aceasta a avut loc, parțial, și din cauza politicilor de remunerație incorecte în cadrul băncilor comerciale⁷. Pe de cealaltă parte, oamenii de știință au implicat în mod direct defectele de guvernare corporativă ca fiind unul dintre principalele motive pentru cauzarea crizei globale, în timp ce alți factori joacă doar un rol suplimentar⁸.

Capitolul 3, intitulat ***Cadrul juridic de administrare a băncilor comerciale din perspectiva riscurilor și a conformității***, se focusează pe analiza riscurilor bancare și impactul lor asupra siguranței investițiilor acționarilor, dar și a banilor deponenților și altor persoane interesate, întrucât oricare materializare a oricărui risc menționat poate diminua valoarea și poziția băncii comerciale pe piață, care ar duce la o neîncredere a solidității financiare a acestora de către subiecții

⁶ IRWIN, D. A. *The Nixon Shock After Forty Years: The Import Surcharge Revisited*. National Bureau Of Economic Research, Working Paper 17749, Cambridge, ianuarie 2012, DOI 10.3386/w17749, pag 2-3.

⁷ HOHMANN, M. *The Impact of Regulation on Remuneration in Banks. An Analysis of EU, UK and German Law*. Hamburg, Anchor Academic Publishing, 2017, 60 p., ISBN 9783960670759, pag 2

⁸ AKUFFO, J. A. *Corporate Governance and Accountability of Financial Institutions. The Power and Illusion of Quality Corporate Disclosure*. London, Springer International Publishing, 2021, 412 p., ISBN 9783030640460, pag. 119.

de drept privat, iar aceasta în final ar pune-o într-o situație de dificultate financiară, fiind conturată încă o dată importanța conformării și aplicării standardelor și bunelor practici internaționale pentru siguranța financiară a entităților bancare și a clienților acestora.

Este necesar de subliniat faptul că standardele internaționale în materie de guvernanță corporativă pentru băncile comerciale se bazează atât pe actele juridice obligatorii *hard law*, care include legi naționale obligatorii, reglementări secundare și alte reguli aplicabile din punct de vedere legislativ, stabilite de guvernele statelor sau organismele regionale, cum ar fi Uniunea Europeană, fiind aplicate prin intermediul autorităților de supraveghere și al instanțelor judecătorești, iar încălcările acestor acte juridice obligatorii pot duce la sancțiuni sau la pierderea licențelor băncilor comerciale.

Pe de cealaltă parte, legislația neobligatorie *soft law* include standarde internaționale neobligatorii, dar extrem de influente, cum ar fi cele emise de Banca Reglementelor Internaționale, Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară, Grupul de Acțiune Financiară Internațională, Grupul Wolfsberg și alte organizații internaționale.

Chiar și într-o analiză extinsă, nu vom găsi în legislația Republicii Moldova, a Uniunii Europene, sau a altor state referințe precum că actele și recomandările emise de Banca Reglementelor Internaționale, sunt obligatorii pentru a fi transpuse și aplicate în cadrul statelor. Totuși, având în vedere doctrina la specialitate⁹ și statutul Băncii Reglementelor Internaționale¹⁰, care este tratată drept bancă a băncilor centrale naționale, cum ar fi o bancă centrală pentru băncile comerciale naționale, putem deduce un caracter *de jure* neobligatoriu, dar *de facto* băncile centrale și autoritățile de supraveghere financiare naționale își adaptează în permanență reglementările interne pentru a transpune cerințele acestora, în special a Comitetului de la Basel, principalul organism global de stabilire a standardelor pentru reglementarea prudențială a băncilor, care oferă un forum pentru cooperare continuă în materie de supraveghere bancară.

Un alt argument solid este situația aferent Grupului de Acțiune Financiară (FATF), care este un organism internațional de elaborare a politicilor și de stabilire a standardelor dedicat combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, deci un forum care stabilește standarde internaționale, cu statut de instrumente juridice non-obligatorii, totuși, acestea ajung să fie transpuse imediat în legislația statelor, o dată ce aceste standarde sunt actualizate, cu toate că nu există nicio obligație juridică de a o face. De exemplu, la nivelul Uniunii Europene, în recitalele

⁹ KAZUHIKO, Y. *The Financial History of the Bank for International Settlements*. New York, Taylor & Francis 2013, ISBN 9781135098360, pag. 256, pag.7-17.

¹⁰ Bank for International Settlements. *Statutes of the Bank for International Settlements*. [online] [accesat: 21.11.2025] Disponibil: <https://www.bis.org/about/statutes-en.pdf>

*Directivei 2024/1640 privind mecanismele care trebuie instituite de statele membre pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului*¹¹ face trimitere la recomandările FATF de opt ori, având în vedere că actele legislative relevante ale Uniunii trebuie să fie aliniate la standardele internaționale privind combaterea spălării banilor, a finanțării terorismului și a proliferării adoptate de FATF. Ba mai mult, în recitalul 5 și 123 al acestei Directive nu se folosește o sintagmă neutră de ”*armonizare a legislației*” sau ”*adaptare a legislației*”, ci chiar se folosește sintagma strictă ”*de aliniere a legislației*”.

Aceeași situație o vedem și în cazul Republicii Moldova, clauza de armonizare a *Legii nr. 308 din 22-12-2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*¹² prevede expres că această lege este adoptată în scopul implementării cerințelor standardelor internaționale privind prevenirea și combaterea spălării banilor, finanțării terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă, adoptate de către FATF, care naște un dubiu rezonabil aferent statutului de instrumente juridice non-obligatorii, asistând la o situație în care sistemele juridice naționale pierd treptat din autoritatea exclusivă de reglementare a domeniului financiar-bancar autohton, în favoarea organizațiilor internaționale.

Acordurile de la Basel au avut și au un impact profund și de durată asupra cadrului reglementării bancare a UE, modelând atât substanța cerințelor prudențiale, cât și filosofia instituțională a supravegherii. Originar din legislația internațională de tip *soft law* - standardele neobligatorii emise de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară, cadrul de la Basel a fost destinat în principal băncilor active la nivel internațional. În ciuda naturii sale neobligatorii, UE a tratat în mod constant standardele de la Basel ca repere cvasi-obligatorii, transformându-le în acte juridice obligatorii de tip *hard-law* prin directive și regulamente, proces care a creat unul dintre cele mai sofisticate și stricte regimuri prudențiale din lume.

Încă de la crearea standardelor Basel în 1988, cerințele de capital elaborate de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară au fost concepute în principal pentru băncile active la nivel internațional, cu scopul de a asigura egalitatea concurențială și un cadru prudențial consistent în toate jurisdicțiile. Cu toate acestea, odată cu transpunerea acestor standarde în legislația UE, legiuitorul european a adoptat o filozofie mult mai largă, uniformă pentru toți. În loc să limiteze domeniul de aplicare la instituțiile transfrontaliere sau de importanță sistemică, UE a ales să aplice cerințele de capital de la Basel în mod uniform, prin legislație tuturor instituțiilor de credit și,

¹¹ Directiva (UE) 2024/1640 a Parlamentului European și a Consiliului din 31 mai 2024 *privind mecanismele care trebuie instituite de statele membre pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 și de modificare și abrogare a Directivei (UE) 2015/849.*

¹² Legea nr. 308 din 22-12-2017 *cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.*

ulterior, și firmelor de investiții. Aceasta s-a materializat pentru prima dată în primele directivele privind adecvarea capitalului - *Directiva Consiliului 89/299/CEE*¹³ și *Directiva 89/647/CEE*¹⁴. Aceeași abordare a fost reconfirmată în timpul implementării istorice a Basel III în iulie 2013, prin *Regulamentul privind cerințele de capital*¹⁵ și *Directiva privind cerințele de capital IV*¹⁶, prin urmare Uniunea Europeană fiind la a patra iterație de ajustare a generațiilor vechi de reglementări

Legea principală care guvernează activitatea băncilor în Republica Moldova este Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor, care reglementează condițiile de acces la activitatea băncilor și de desfășurare a acesteia pe teritoriul Republicii Moldova, cerințele prudențiale, instrumentele și procedurile de supraveghere prudențială a băncilor de către Banca Națională a Moldovei, supravegherea prudențială a băncilor de către Banca Națională a Moldovei într-o manieră care să corespundă cu regulile stabilite de prezenta lege și de actele normative emise în aplicarea acesteia și cerințele de publicare pentru Banca Națională a Moldovei în domeniul reglementării și supravegherii prudențiale a băncilor¹⁷.

Dintre reglementările naționale secundare se remarcă Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncilor, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 322 din 20 decembrie 2018, care stabilește cadrul de administrare în vederea asigurării unei gestiuni eficiente și prudente a riscurilor. Totodată, regulamentul prevede că sucursala unei bănci străine din Republica Moldova poate aplica politicile de administrare ale societății-mamă, cu respectarea cerințelor legislației naționale și ale prezentului regulament. În situația în care aceste condiții nu sunt îndeplinite, conducerea sucursalei este obligată să elaboreze politici proprii și să evalueze deciziile sau practicile de grup, pentru a preveni încălcarea legislației Republicii Moldova sau a normelor prudențiale aplicabile¹⁸. La nivel național, Regulamentul BNM nr. 322/2018, definește un eveniment sistemic drept un eveniment care riscă să aibă consecințe negative grave pentru sistemul financiar sau economia reală¹⁹, iar Legea nr. 202/2017 prevede că riscul sistemic este riscul de perturbare a sistemului financiar, care poate avea consecințe negative foarte grave pentru sistemul financiar și economia reală²⁰.

¹³ Directiva 89/299/CEE a Consiliului din 17 aprilie 1989 *privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit*.

¹⁴ Directiva 89/647/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1989 *privind rata de solvabilitate a instituțiilor de credit*.

¹⁵ Regulamentul nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 *privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012*.

¹⁶ Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 *cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE*.

¹⁷ Legea nr. 202 din 06-10-2017 *privind activitatea băncilor*, art. 1.

¹⁸ Regulamentul BNM nr. 322/2018 *privind cadrul de administrare a activității băncilor*, pct. 2.

¹⁹ *Ibidem*, pct.4.

²⁰ Legea nr. 202/2017 *cu privire la activitatea băncilor*, art. 3.

Având în vedere analiza temei cercetate din perspectiva dreptului internațional privat, se consideră necesar cercetarea aspectelor ce țin de normele conflictuale în domeniul financiar-bancar, începând de la tipul raportului juridic, criteriile de determinare și legea aplicabilă. Acest lucru este amplificat de caracterul internațional a clientelei, operațiunilor bancare și serviciilor oferite, în care, spre exemplu un client cetățean străin, deschide un cont în valută străină într-o filială din Republica Moldova a unei bănci străine, în scopul efectuării operațiunilor de plată servicii executate în alt stat. Aferent regimului juridic al băncilor, din perspectiva dreptului internațional privat, acesta implică mai multe legi aplicabile simultan, în dependență de raportul juridic analizat, precum și de prezența unui sau mai multor elemente de extranietate.

În această situație, putem considera principalele norme conflictuale: legea persoanei juridice sau *lex societatis*, legea contractului sau *lex contractus*, legea locului situării bunului sau *lex rei sitae*, legea locului actului sau *lex loci actus* și legea instanței sesizate sau *lex fori*, precum și alte principii aplicabile. Cu privire la principiul legii persoanei juridice sau *lex societatis* este prevăzut în Codul Civil al Republicii Moldova că legea națională a persoanei juridice este legea statului pe al cărui teritoriu persoana juridică este constituită²¹, în situația în care un investitor local hotărăște înființarea unei noi bănci pe teritoriul Republicii Moldova. Totuși, trebuie să avem în vedere că atunci când o bancă străină deschide o filială a sa în Republica Moldova, atunci statutul juridic al filialei este guvernat de legea Republicii Moldova, independent de legea națională a persoanei juridice²². Pe de cealaltă parte, este necesar a specifica faptul că statutul juridic al sucursalelor (reprezentanțelor) băncii pe teritoriul unui alt stat este guvernat de legea națională a persoanei juridice²³.

Aferent legii contractului sau *lex contractus*, considerând caracterul juridic al relațiilor dintre bancă și consumatori, precum și anumite aspecte ce țin de relația bancă și acționari, bănci corespondente și parteneri de afaceri, în prezența elementelor de extraneitate, cercetătorul Șeremet Igor afirmă că poate apărea problema legii competente de reglementare a condițiilor de fond și a contractelor, care se poate prezenta sub două forme. Prima este legea aleasă de părți, sau *lex voluntatis*, în temeiul autonomiei de voință fundamentată pe principiul libertății contractuale. În acest context, așa cum părțile sunt libere să precizeze conținutul contractului, acestea au posibilitatea să stabilească sistemul de drept aplicabil contractului, în sensul dreptului material. În lipsa *lex voluntatis*, contractul este guvernat de legea determinată prin localizarea obiectivă a contractului, pe baza normelor conflictuale ale sistemului de drept al autorității competente

²¹ Codul Civil al Republicii Moldova, art. 2594, alin. (1).

²² *Ibidem*, art. 2595, alin. (2).

²³ *Ibidem*, art. 2595, alin. (1).

(instanță judecătorească sau arbitrală, notar)²⁴. Pe de altă parte, cercetătoarea Cojocaru Violeta, afirmă că în statele unde este în vigoare *Convenția de la Roma din 19 iunie 1980 (Roma I)*²⁵ aceasta limitează aplicarea *lex voluntatis* în contractele încheiate cu consumatorii, iar pentru concilierea normelor imperative ale directivelor europene cu dispozițiile Convenției, directivele permit alegerea legii aplicabile când este autorizată de legea desemnată în mod imperativ²⁶. Ulterior, în Convenția a fost înlocuită, în toate țările UE cu excepția Danemarcei, de Regulamentul nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Regulamentul Roma I)²⁷. De asemenea, este de notat, că părțile pot desemna legea aplicabilă întregului contract sau numai unei părți din acesta²⁸, ceea ce face extrem de flexibilă abordarea în cazul elementelor de extraneitate. În plus, este necesar de a readuce speța Lizardi, atunci când prin aplicarea *lex loci contractus* este prejudiciat interesul național, aceasta trebuie înlăturată și înlocuită cu legea locală.

În cazul *lex rei sitae*, având în vedere că aceasta este o regulă a dreptului internațional privat recunoscută de toate sistemele de drept, este aplicată legea locului aflării bunurilor. Dar mai există și alte principii, larg aplicate, anume *lex conti*, adică legea locului unde este ținut contul, *lex fori*, adică legea instanței sesizate. Cu privire la *lex loci delicti*, în care se aplică legea locului unde s-a produs prejudiciul, în cazul UE, se aplică Regulamentul (CE) nr. 864/2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II)²⁹.

Este foarte necesar de notat aspectele ce țin de ordinea publică, situație în care este prevăzut că aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova, iar în cazul înlăturării aplicării legii străine, se aplică legea Republicii Moldova³⁰. La același nivel este și principiul referitor la normele de aplicare imediată, a căror respectare este privită de către un anumit stat drept esențială pentru salvagardarea intereselor sale publice, precum organizarea politică, socială sau economică, în asemenea măsură încât aceste norme corespund oricărei situații care intră în domeniul lor de aplicare, indiferent de legea aplicabilă raportului juridic³¹, la acest

²⁴ ȘEREMET, I. Aplicarea principiului autonomiei de voință (*lex voluntatis*) la determinarea legii aplicabile contractelor civile. În: Revista Institutului Național al Justiției. 2020, nr. 3(54), pp. 11-17. ISSN 1857-2405. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4061164>, p. 11.

²⁵ Convenția de la Roma privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, din 19.06.1980.

²⁶ COJOCARU, V. Drept internațional privat comun uniform sau unificat-armonizarea soluțiilor. În: Revista Națională de Drept, 2009, nr. 10-12(109), pp. 5-6. ISSN 1811-0770, p. 6.

²⁷ Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I). În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 177, pp. 6–16.

²⁸ *Ibidem*, art. 3 alin. (1).

²⁹ Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II). În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 199, 31.7.2007, pp. 40–49.

³⁰ Codul Civil al Republicii Moldova, art. 2581, alin. (1).

³¹ Codul Civil al Republicii Moldova, art. 2582, alin. (1).

aspect fiind relevante exemplele ce țin de stabilitatea financiară a băncilor, care pot pune în pericol securitatea financiară a statului, precum și norme de reglementare a domeniului de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului. O altă excepție asupra aplicării normelor conflictuale, este fraudă la lege, atunci când banca, printr-un contract de credit, alege o lege străină, în detrimentul legii consumatorului, pentru a evita limitele de dobândă impuse. În acest caz, nu se va putea ocoli legea consumatorului.

Prin urmare, aceste ”*sanctiuni*” au caracter preponderent corectiv și constau în inaplicabilitatea legii străine atunci când contravine ordinii publice, nulitatea actului juridic în caz de fraudă la lege sau încălcarea normelor imperative, aplicarea obligatorie a normelor imperative indiferent de legea aleasă de părți, angajarea răspunderii civile pentru prejudiciile cauzate prin aplicarea greșită a legii, neeficacitatea actelor juridice care nu respectă legea aplicabilă sau nu sunt recunoscute, refuzul recunoașterii și executării hotărârilor străine contrare ordinii publice sau dreptului la apărare, precum și înlocuirea legii aplicabile atunci când norma conflictuală a fost determinată eronat, toate având aplicabilitate directă în domeniul financiar-bancar.

În relațiile bancare cu element de extraneitate, protecția consumatorului funcționează ca limită a autonomiei părților, iar regimul conflictual prioritizează legea statului consumatorului, normele imperative și ordinea publică. Totodată, este necesar a fi menționat faptul că la utilizarea metodei normelor de aplicare imediată, așa cum este prevăzut de articolul 2582 alin. (1) din Codul Civil al Republicii Moldova, aceasta este prealabilă conflictului de legi, acestea fiind excluse.

Cu privire la metoda materială de reglementare în relația dintre instituțiile bancare și alte persoane fizice sau juridice de drept privat, acestea se aplică nemijlocit relațiilor cu element de extraneitate, fie interne care exclud aplicabilitatea legii străine, fie uniforme, elaborate pe baza convențiilor internaționale, iar aplicarea acestora nu depinde mereu de o normă conflictuală. În plus, Codul Civil prevede că atunci când se face trimitere la legea străină, se aplică normele materiale, nu și normele conflictuale ale acelei legi³².

Este important de notat că în domeniul bancar, cercetat din perspectiva dreptului internațional privat, există situații hibrid, în care același fapt sau relație juridică, poate fi încadrat atât în drept privat, cât și în drept public, în funcție de aspectul analizat. De exemplu, aceeași tranzacție făcută de un client printr-o instituție bancară poate fi tratată atât ca o situație de drept privat, guvernat de contractul de deschidere, deservire și operare a contului bancar, cât și de drept public, atunci când acea tranzacție este despre fraudă, spălarea banilor și finanțarea terorismului sau manipularea pieței, susceptibile de sancțiuni administrative și penale, aplicate de către

³² Codul Civil al Republicii Moldova, art. 2583, alin. (1).

autoritățile de stat responsabile de supravegherea sectorului financiar-bancar, sau de aplicare a legii. Suplimentar, chiar dacă statul, de obicei, este văzut drept subiect al raporturilor juridice de drept public, în situația când acesta încheie contracte comerciale cu o bancă, sau de intermediere financiară, acesta este tratat ca subiect de drept privat, întrucât nu exercită prerogative de putere publică după principiul *acta iure imperii*, ci acționează ca un participant obișnuit în circuitul civil, după principiul *acta iure gestionis*. De exemplu, atunci când statul emite obligațiuni pe piața internațională, sau încheie un contract de împrumut cu o bancă, este direct aplicabil Roma I, iar când statul produce un prejudiciu într-o operațiune comercială în afara exercitării autorității publice, este aplicabil Roma II.

Prin Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind dreptul european al contractelor³³ din 2001, Comisia Europeană a inițiat un proces structurat și amplu de consultare, menit să identifice problemele juridice și economice care decurg din divergențele dintre legislațiile contractuale ale statelor membre, acordând o atenție deosebită sectoarelor caracterizate de un grad ridicat de activitate transfrontalieră și complexitate de reglementare, inclusiv sectorul financiar și bancar. Aceste divergențe au fost recunoscute ca o sursă semnificativă de incertitudine juridică, creștere a costurilor tranzacțiilor și bariere în calea furnizării de servicii financiare transfrontaliere în cadrul pieței interne.

Având în vedere răspunsurile primite de la statele membre, instituțiile financiare, reprezentanții consumatorilor și alte părți interesate, Comisia a adoptat, în 2003, un *Plan de acțiune*³⁴ care stabilește o strategie coerentă pentru îmbunătățirea calității, consecvenței și previzibilității dreptului contractual european. Un element central al acestei strategii a fost propunerea de a stabili un Cadru Comun de Referință, conceput pentru a stabili principii comune, o terminologie uniformă și reguli model de drept contractual, și să servească drept instrument de referință pentru legiuitorul Uniunii la elaborarea sau revizuirea actelor Uniunii, asigurând astfel o mai mare coerență între măsurile legislative care afectează relațiile contractuale, inclusiv cele care reglementează produsele și serviciile financiare, fiind culminat, în cele din urmă, cu Rezoluția Parlamentului European din 03.09.2008 referitoare la cadrul comun de referință pentru dreptul

³³ Commission of the European Communities. *Communication From The Commission To The Council And The European Parliament On European Contract Law*. Brussels, 11.07.2001, COM(2001), 398.

³⁴ Commission of the European Communities. *Communication From The Commission To The Council And The European Parliament Biannual Update Of The Scoreboard To Review Progress On The Creation Of An Area Of "Freedom, Security And Justice" In The European Union*. Brussels, 30.12.2003, COM(2003), 812.

europăean al contractelor³⁵, care a stat la bazele modernizării Codului Civil al Republicii Moldova, fiind un instrument de referință pentru legiuitorul național.

Din perspectiva dreptului internațional privat, pe aspectele ce țin de caracterul uniform al contractelor, deși nicio convenție globală nu reglementează exclusiv contractele bancare, anumite instrumente de tip *soft-law* sunt relevante, cum ar fi Principiile UNIDROIT privind contractele comerciale internaționale³⁶, care deși nu are caracter obligatoriu, sunt frecvent utilizate ca și cadru de referință în contractele financiare internaționale și în practica arbitrală, în special în cazul în care părțile le aleg ca reguli aplicabile sau în cazul în care legislația națională este completată de principiile generale ale dreptului comercial internațional. Principiile nu sunt un tratat și nu constituie lege cu caracter obligatoriu, cu excepția cazului în care părțile aleg să le aplice sau o instanță judecătorească sau un tribunal arbitral le utilizează ca referință, cu toate că juridic, Principiile UNIDROIT sunt concepute ca un instrument de *soft-law*, reflectând soluții larg acceptate găsite în principalele sisteme juridice și sunt destinate să ofere un cadru neutru, modern și coerent pentru contractele internaționale. Domeniul lor de aplicare acoperă formarea, validitatea, interpretarea, executarea, neexecutarea, căile de atac, dificultățile și forța majoră a contractelor, ceea ce le face deosebit de potrivite pentru relațiile comerciale complexe.

Cel de-al patrulea capitol, intitulat ***Impactul neconformării cu legislația de către bănci***, face o analiză complexă asupra constatărilor de neconformare de către băncile comerciale a legislației în vigoare aferent activității financiar-bancare, sancțiunile pe care autoritatea de supraveghere locală le-a aplicat băncilor comerciale pentru încălcările admise și pentru lipsa de reacție la somațiile de renunțare la practicile incorecte. Având în vedere actualitatea internațională a tematicii cercetate, au fost analizate și expuse secțiunile aplicate de către autoritățile de supraveghere din Uniunea Europeană aferent instituțiilor financiare, care sunt asemănătoare cu neconformările băncilor comerciale locale. Iar în final, au fost analizate aspectele crizei bancare din SUA din 2008 și asemănările cu criza bancară din Republica Moldova din 2014, care au avut drept efect materializarea riscurilor pe care legislația în vigoare la acel moment încerca să le evite.

În Republica Moldova, autoritatea competentă să aplice sancțiuni băncilor comerciale este Banca Națională a Moldovei. Având în vedere analiza făcută pe acest subiect, în special asupra statutului juridic al membrilor organelor de conducere, precum și a acționarilor băncilor comerciale, care nu sunt rezidenți ai Republicii Moldova, aplicarea sancțiunilor aferent

³⁵ Parlamentul European. Rezoluția din 3 septembrie 2008 referitoare la cadrul comun de referință pentru dreptul european al contractelor. P6_TA(2008)0397, B6-0374/2008 [online] [accesat: 24.12.2024] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2008-0397_RO.html

³⁶ International Institute for the Unification of Private Law. *UNIDROIT principles of international commercial contracts*. 2016, Roma, Italia, ISBN: 9788886449373.

neconformării cu legislația Republicii Moldova de către Banca Națională a Moldovei se află la intersecția dreptului public cu dreptului internațional privat, prin mai multe mecanisme. Măsurile punitive ale BNM acționează ca norme de aplicare imediată, având în vedere și principiul teritorialității, impunându-se prioritar din rațiuni de ordine publică, indiferent de naționalitatea acționarilor sau a administratorilor. Sancțiunile blochează incidența oricăror clauze contractuale sau statutare externe care ar încerca să eludeze standardele prudențiale locale, protejând astfel stabilitatea sistemului financiar național în fața riscurilor transfrontaliere.

În România, autoritatea centrală, Banca Națională a României verifică respectarea cerințelor prudențiale și a obligațiilor prevăzute de *OUG nr. 99/2006*³⁷ și reglementările aferente de către instituțiile de credit române, pe baza raportărilor acestora și prin controale la fața locului, inclusiv la sucursalele din țară și din străinătate. Conform art. 234 alin. (4) cu privire la sancțiuni și măsuri sancționatorii din *OUG nr. 99/2006*, BNR publică pe site-ul oficial, de îndată, sancțiunile aplicate potrivit art. 229 alin. (1) care nu au fost contestate sau ale căror contestații au fost respinse definitiv, incluzând tipul și natura încălcării și identitatea persoanei sancționate. Sancțiuni impuse de Banca Centrală Europeană: Prin intermediul Mecanismului Unic de Supraveghere stabilit prin *Regulamentul (UE) nr. 1024/2013*³⁸, Banca Centrală Europeană, în conformitate cu supraveghează direct băncile mari din zona euro și poate aplica sancțiuni administrative, amenzi și măsuri corective pentru neconformități în activitatea instituțiilor, cum ar fi capital, lichiditate, guvernanță.

Criza financiară din 2007-2008 nu a fost un accident sau un eveniment determinat de piață, dar este recunoscută drept rezultatul unui lung proces de dereglementare financiară în Statele Unite, combinat cu o supraveghere slabă și o încredere greșită în autodisciplina pieței, cu legi care au fost abrogate sau modificate, care împreună, au permis asumarea excesivă de riscuri, creșterea activității bancare din umbră și crearea unor instrumente financiare complexe care au destabilizat întregul sistem. Raportul final al Comisiei Naționale privind Cauzele Crizei Financiare și Economice din Statele Unite a relevat că pierderile legate de fraudă la creditele ipotecare au avut loc între 2005 și 2007 și s-au ridicat la aproximativ 112 miliarde de dolari³⁹, iar consecințele pentru SUA, conform Raportul auditorilor independenți, situațiile financiare combinate ale Băncilor Rezervei Federale pentru exercițiile financiare încheiate la 31 decembrie 2008 și 2007, a fost

³⁷ Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 99 din 6 decembrie 2006 *privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*.

³⁸ Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013 *de conferire a unor atribuții specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit*.

³⁹ The Financial Crisis Inquiry Commission. *Final Report of the National Commission on the Causes of the Financial and Economic Crisis in the United States*. Public Law 111-21 Ianuarie 2011, pag. xxii (pag. 22).

estimat oficial la cel puțin 1.33 trilioane USD⁴⁰. În Republica Moldova, conform evaluării realizate de agenția Kroll, valoarea prejudiciului se situează între 900 de milioane și un miliard USD. Totuși, pe baza informațiilor furnizate de Banca Națională a Moldovei și de organele de urmărire penală, Comisia consideră că pierderile reale ar putea fi semnificativ mai mari⁴¹.

Legătura fundamentală dintre cele două crize și elementele de drept internațional privat rezidă în eșecul mecanismelor transfrontaliere de supraveghere corporativă și utilizarea frauduloasă a elementelor de extranietate pentru eludarea legilor naționale, aspecte evidențiate clar în rapoartele menționate. În timp ce ancheta din SUA arată cum produsele financiare complexe au fost vândute global profitând de conflictele de legi și de arbitrajul legislativ, ancheta din Moldova demonstrează cum companii offshore au fost folosite ca paravan pentru spălarea banilor prin credite neperformante, ambele crize folosind principii de drept internațional privat, cum ar fi abuzul de *lex societatis*, în ambele cazuri, arhitecții fraudelor au exploatat principiul recunoașterii personalității juridice a entităților străine. În SUA s-au folosit vehicule investiționale din jurisdicții permissive, iar în Republica Moldova s-au utilizat companii paravan pentru a ascunde beneficiarii efectivi și a eluda controlul prudențial local, transformând un principiu clasic de drept internațional privat într-un instrument de opacizare financiară.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Această lucrare științifică identifică și apreciază importanța conceptului de conformitate legală internațională în aria financiar-bancară, anume din aspectul relației dintre clienți și instituțiile financiare, în special băncile, care analizată local, pare să nu aibă un impact semnificativ, însă de fapt este catalizatorul marilor schimbări în acest domeniu. Din analiza lucrărilor practicienilor și teoreticienilor care au adus contribuții științifice în domeniul bancar, precum și a legislației în vigoare în materie, se atestă o creștere progresivă a interesului acordat domeniului de adoptare a standardelor internaționale, care deși nu sunt obligatorii din punct de vedere legal, au în spate experiența instituțiilor financiare și a evenimentelor din trecut care au cizelat practicile urmate de către jucătorii acestei piețe, iar în final, sunt adoptate la nivel național.

Principalele rezultate științifice obținute în procesul de cercetare al tema tezei, pot fi rezumate în următoarele **concluzii generale**:

⁴⁰ The United States Federal Reserve Banks. *The Federal Reserve Banks Combined Financial Statements as of and for the Years Ended December 31, 2008 and 2007 and Report of Independent Auditors*. 20.04.2009, Washington DC, SUA.

⁴¹ Parlamentul Republicii Moldova. *Raportul nr. 120 din 08.10.2019 al Comisiei de anchetă pentru elucidarea tuturor circumstanțelor devalizării sistemului bancar din Republica Moldova și investigării fraudei bancare*. Chișinău, Moldova.

1. Evoluția sistemului bancar din Republica Moldova, ca stat independent, s-a început din 1991, prin fondarea băncii centrale - Banca Națională a Moldovei, fiind marcată de o re-organizare a sistemului orientat spre principiile capitaliste a economiei de piață, descentralizarea resurselor creditare și eliminarea monopolului statului în operațiunile bancare, acordând dreptul legal subiecților de drept privat cum ar fi clienți, investitori, deponenți, de a-și alege independent banca în care să se deservască, sa facă investiții sau să-și depună economiile (*cap. 1, par. 1.1*).

2. În Republica Moldova, studiul și aplicarea dreptului bancar ca ramură distinctă a dreptului privat se bazează pe reglementări fundamentale din cadrul legislației naționale, care urmăresc armonizarea legislației Uniunii Europene în materia financiar-bancară, în special având în vedere adoptarea Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru 2025-2029 și derularea acțiunilor concrete de armonizare a legislației autohtone la standardele Uniunii Europene (*cap. 1 par. 1.1*).

3. La nivel național, în ultimii ani se atestă o focusare coordonată a autorităților naționale de supraveghere a ariei financiare și bancare, în special în partea ce se referă la racordarea legislației primare, secundare și a practicilor naționale cu standardele internaționale în aspectele ce țin de relația dintre instituțiile financiar-bancare cu clienții și acționari, precum și a modului de administrare a riscurilor și conformarea cu cerințele prudențiale (*cap. 1 par. 1.1*).

4. Având în vedere că aferent procesului de armonizare a legislației din Republica Moldova la legislația Uniunii Europene în domeniul serviciilor financiare, până la 31.12.2025, au fost transpuse total doar legislația ce ține de finanțarea participativă, anume 9 acte legislative, iar din legislația care prevede activitatea financiar-bancară în general, au fost transpuse parțial 55 acte, iar altele 150 nu au fost transpuse, se atestă un efort colosal pentru autoritățile de supraveghere în acest domeniu, anume pe Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare de a analiza gradul de fezabilitate și convergență a legislației Uniunii Europene în conformitate cu legislația locală în vigoare aferentă actelor normative, precum și a gradului de pregătire a băncilor comerciale și a entităților financiare de aderare la standardele și principiile de activitate prevăzute în Uniunea Europeană, precum și de acordare de suport pentru aplicarea în practică a acestor legi, de către autoritățile de supraveghere (*cap. 1 par. 1.1*).

5. Băncile pot fi considerate cele mai vechi instituții economice, care pe parcursul timpului, au îmbrăcat diferite forme, însă păstrându-și esența și atribuțiile de interacțiune dintre stat și cetățeni, negustori și armată. Băncile venețiene, fondate în jurul anilor 1150, sunt primele instituții asemănătoare celor din prezent, fiind considerat de mai mulți cercetători că instituția bancară actuală și-a luat nașterea în nordul Italiei în secolele XII - XIV, iar familiile bancare fondatoare mențin o influență bancară (consecvent religioasă și politică) până în prezent (*cap 2. par. 2.1*).

6. Legislația Republicii Moldova în materie financiar-bancară a fost reformată, în mare parte, în 2018, prin adoptarea Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor și a actelor normative secundare aferente, cum ar fi Regulamentul BNM nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor, asigurând transpunerea parțială a standardelor europene și respectarea angajamentelor asumate prin Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind activitatea și cerințele de capital ale instituțiilor de credit (*cap. 2 par. 2.4*).

7. Aplicarea uniformă a legislației în vigoare și a instrumentelor juridice ne-obligatorii, care generic pot fi denumite sub instituția de conformitate legală internațională, oferă totodată posibilitatea entităților financiar-bancare de a coopera între ele la nivel internațional pentru problemele cu care acestea se pot confrunta la desfășurarea afacerii de zi cu zi, în special la modul de abordare în relațiile dintre entități-clienți și entități-autorități publice. Importanța instituției de conformitate legală internațională în materia dreptului bancar poate fi observată atunci când un consumator dintr-o jurisdicție străină față de instituția financiară, cu mijloace financiare dobândite într-o a treia jurisdicție, poate să opereze tranzacții într-un set de reguli recunoscute internațional, fără a exista teama de fraudă sau pierdere a surselor financiare ale acelui client. Mai mult ca atât, există comitete internaționale care oferă consultanță instituțiilor financiare bazându-se pe experiența de piață, în special prin a se depărta de practicile vechi care au făcut posibile apariția crizelor economice, care în final au dus la pierderea banilor investitorilor și al deponenților, stagnării economice, înrăutățirea generală a vieții populației (*cap. 3 par. 3.2*).

8. Aferent dreptului contractual european, în special în sectorul financiar-bancar, având în vedere că acesta este strâns legat de tradițiile juridice și reglementările naționale ale statelor membre din Uniunea Europeană, acestea s-au abținut de la o codificare uniformă, din teama că ar afecta normele interne de protecție a consumatorilor și stabilitatea financiară, iar stoparea, pentru moment, a conceptului de drept contractual european uniform este cauzată de lipsa unui consens politic între statele membre, nu o deficiență a conceptului. Totuși, eforturile comunitare aferent cadrului comun de referință din Uniunea Europeană a stat la bazele modernizării Codului Civil al Republicii Moldova, fiind un instrument de referință pentru legiuitorul național (*cap. 3 par. 3.3*).

9. În cazul litigiilor cu element de extranietate, este foarte necesar de notat aspectele ce țin de ordinea publică, situație în care este prevăzut că aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova. La același nivel este și principiul referitor la normele de aplicare imediată, a căror respectare este privită de către un anumit stat drept esențială pentru salvagardarea intereselor sale publice, precum organizarea politică, socială sau economică, în asemenea măsură încât aceste norme corespund oricărei situații care intră în domeniul lor de aplicare. O altă excepție asupra aplicării normelor conflictuale, este fraudă la lege, atunci când

banca, printr-un contract de credit, alege o lege străină, în detrimentul legii consumatorului, pentru a evita limitele de dobândă impuse. În acest caz, nu se va putea ocoli legea consumatorului (cap. 3 par. 3.3).

10. Cu referire la sancțiunile aplicate de autoritățile de supraveghere la nivel internațional, spre exemplu în România, banca centrală are publicate o listă considerabilă de sancțiuni a instituțiilor financiare, pe aspecte ce țin de activitatea financiară, de administrare a riscurilor și guvernanță. Pe cealaltă parte, la nivelul Uniunii Europene, Banca Centrală Europeană are publicate o listă impunătoare de sancțiuni, racordate la Mecanismul Unic de Supraveghere, stabilit de pachetul legislativ din 2013 aferent supravegherii directe a băncilor mari din zona euro (*cap. 4 par 4.2*).

Pentru aplicarea rezultatelor prezentei cercetări, sunt prezentate următoarele **recomandări**:

1. A crea de către autoritățile publice de supraveghere a sectorului financiar-bancar (Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare) a unui grup de lucru permanent, de tip consultativ, alcătuit din reprezentanții băncilor comerciale și a entităților financiare, care să acorde suportul tehnic și expertiza pe care o deține în scopul eficientizării transpunerii legislației europene și asigurării unei tranziții și reforme graduale, care nu va afecta investitorii și consumatorii, precum și alte persoane interesate.

2. Cu toate că există mecanismul de transparență decizională, cu procedură standard de consultări publice, în cazul efortului de transpunere a unui pachet legislativ considerabil, această procedură formală este depășită, fiind necesare crearea programată de ședințe de lucru operative, informale, aferent transpunerii în practică a legislației armonizate, analog cu experiența implementării SEPA, sau Sistemului de Plăți Instant (MIA).

3. A solicita de către Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare a suportului permanent a instituțiilor europene analoge, în scopul transmiterii experiențelor și a bunelor practici anterioare de transpunere a legislației la nivel național în statele membre ale Uniunii Europene.

4. Crearea unui Centru Unic Național Interdisciplinar, care să aibă trei direcții de consultanță în domeniul financiar-bancar: conformitate, riscuri și guvernanță corporativă.

Totodată, considerăm oportune următoarele propuneri de lege ferenda:

1. Majorare a nivelului de acoperire a depozitelor, în valoare de 100 000 EUR, acoperite în moneda națională și perfecționarea procedurilor de compensare a depozitelor, prin modificarea articolului 24 al Legii nr. 160 din 22.06.2023 cu privire la garantarea depozitelor în bănci.

2. Publicarea de către băncile comerciale a informațiilor ce țin de creditarea activităților / industriei care poluează aerul, conform principiilor de dezvoltare socială, de mediu și guvernanță,

prin modificarea *Hotărârii BNM nr. 158 din 09.07.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci, se modifică după cum urmează:*

3. Transpunerea totală a următoarelor acte ale Uniunii Europene, cu excepția prevederilor care au fost deja transpuse, cele care nu pot fi transpuse, sau neaplicabile, având în vedere diferențele de arhitectură a sistemului bancar al Uniunii Europene cu cel din Republica Moldova, după cum urmează: *Directiva 2013/36/UE*, în scopul alinierii cadrului bancar din Republica Moldova la standardele Uniunii Europene, consolidării supravegherii prudențiale și creșterii stabilității sistemului financiar; *Regulamentul (UE) nr. 575/2013*, în scopul îmbunătățirii cerințelor de capital și gestionării riscurilor, sporirii rezilienței instituțiilor financiare și încrederii investitorilor; *Regulamentul delegat (UE) 2022/2059*, în scopul aplicării unor metode avansate de evaluare a riscului de piață și creșterii acurateței raportării financiare; *Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2024/3172*, în scopul creșterii transparenței prin standardizarea raportării și facilitării comparabilității și supravegherii eficiente; *Regulamentul delegat (UE) 2015/585*, în scopul clarificării evaluării riscurilor de marjă și asigurării unui calcul mai precis al cerințelor de capital; *Regulamentul (UE) nr. 260/2012*, în scopul modernizării infrastructurii plăților în euro și facilitării integrării în spațiul SEPA; *Regulamentul delegat (UE) 2019/758*, în scopul consolidării măsurilor de prevenire a spălării banilor și de finanțare a terorismului, precum și de reducere a riscurilor aferente; *Regulamentul (UE) nr. 2023/1114*, în scopul reglementării autohtone privind piețele cryptoactivelor, stabilității și rezilienței împotriva riscurilor ce pot apărea în urma activităților conexe.

BIBLIOGRAFIE

1. AKUFFO, J. A. *Corporate Governance and Accountability of Financial Institutions. The Power and Illusion of Quality Corporate Disclosure*. London, Springer International Publishing, 2021, 412 p., ISBN 9783030640460.
2. Bank for International Settlements. *Statutes of the Bank for International Settlements*. [online] [accesat: 21.11.2025] Disponibil: <https://www.bis.org/about/statutes-en.pdf>
3. Cod Civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06-06-2002. In: *Monitorul Oficial*: 01-03-2019, nr. 66-75 art. 132.
4. COJOCARU, V. Drept internațional privat comun uniform sau unificat-armonizarea soluțiilor. In: *Revista Națională de Drept*, 2009, nr. 10-12(109), pp. 5-6. ISSN 1811-0770.
5. Commission of the European Communities. *Communication From The Commission To The Council And The European Parliament On European Contract Law*. Brussels, 11.07.2001, COM(2001), 398.
6. Commission of the European Communities. *Communication From The Commission To The Council And The European Parliament Biannual Update Of The Scoreboard To Review Progress On The Creation Of An Area Of "Freedom, Security And Justice" In The European Union*. Brussels, 30.12.2003, COM(2003), 812.

7. Convenția de la Roma *privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale*, din 19.06.1980. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L 266, 09.10.1980, pp. 1–19.
8. Directiva (UE) 2023/2225 a Parlamentului European și a Consiliului din 18 octombrie 2023 *privind contractele de credit de consum și de abrogare a Directivei 2008/48/CE*. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L, 2023/2225, 30.10.2023. Directiva (UE) 2024/1640 a Parlamentului European și a Consiliului din 31 mai 2024 *privind mecanismele care trebuie instituite de statele membre pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 și de modificare și abrogare a Directivei (UE) 2015/849*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, nr. L, 2024/1640.
9. Directiva (UE) 2023/2225 a Parlamentului European și a Consiliului din 18 octombrie 2023 *privind contractele de credit de consum și de abrogare a Directivei 2008/48/CE*. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L, 2023/2225, 30.10.2023. Directiva (UE) 2024/1640 a Parlamentului European și a Consiliului din 31 mai 2024 *privind mecanismele care trebuie instituite de statele membre pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 și de modificare și abrogare a Directivei (UE) 2015/849*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, nr. L, 2024/1640.
10. Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 *cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, nr. L 176 din 27 iunie 2013, astfel cum a fost modificată prin Directiva (UE) 2019/878 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019.
11. Directiva 89/299/CEE a Consiliului din 17 aprilie 1989 *privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit*. Publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, nr. L 124, 5.5.1989, p. 16. Directivă modificată ultima dată de Directiva 92/30/EEC. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, nr. L 110, din 28.09.1992, p. 52.
12. Directiva 89/647/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1989 *privind rata de solvabilitate a instituțiilor de credit*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, nr. L 386, 30.12.1989, pp. 14–22.
13. FREDERICKS, E.A. *Contractual capacity in private international law*. The Meijers Research Institute and Graduate School of the Leiden Law School of Leiden University, pp. 212-213. [online] [accesat: 07.04.2026] Disponibil: <https://hdl.handle.net/1887/41425>
14. HOHMANN, M. *The Impact of Regulation on Remuneration in Banks. An Analysis of EU, UK and German Law*. Hamburg, Anchor Academic Publishing, 2017, 60 p., ISBN 9783960670759, pag 2
15. International Institute for the Unification of Private Law. *UNIDROIT principles of international commercial contracts*. 2016, Roma, Italia, ISBN: 9788886449373.
16. IRWIN, D. A. *The Nixon Shock After Forty Years: The Import Surcharge Revisited*. National Bureau Of Economic Research, Working Paper 17749, Cambridge, ianuarie 2012, DOI 10.3386/w17749.
17. KAZUHIKO, Y. *The Financial History of the Bank for International Settlements*. New York, Taylor & Francis 2013, ISBN 9781135098360, pag. 256, pag. 7-17.
18. Legea nr. 202 din 06.10.2017 *privind activitatea băncilor*. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*: 15-12-2017 Nr. 434-439 art. 727.

19. Legea nr. 308 din 22-12-2017 *cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*: 23-02-2018 Nr. 58-66 art. 133.
20. NUSTELING, H. *Welvaart en werkgelegenheid in Amsterdam 1540-1860. Een relaas over demografie, economie en sociale politiek van een wereldstad*. Amsterdam: De Bataafsche Leeuw, 1985, 275 p., ISBN 978-90670-7-082-9.
21. Ordonanță de Urgență a Guvernului României nr. 99 din 6 decembrie 2006 *privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*. In: *Monitorul Oficial al României*, nr. 1027 din 27.12.2006.
22. Parlamentul European. *Rezoluția din 3 septembrie 2008 referitoare la cadrul comun de referință pentru dreptul european al contractelor*. P6_TA(2008)0397, B6-0374/2008 [online] [accesat: 24.12.2024] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2008-0397_RO.html
23. Parlamentul Republicii Moldova. *Raportul nr. 120 din 08.10.2019 al Comisiei de anchetă pentru elucidarea tuturor circumstanțelor devalizării sistemului bancar din Republica Moldova și investigării fraudei bancare*. Chișinău, Moldova.
24. Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 *privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I)*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L 177, pp. 6–16.
25. Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 *privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II)*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L 199, 31.7.2007, pp. 40–49.
26. Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013 *de conferire a unor atribuții specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit*.
27. Regulamentul Băncii Naționale a Moldovei nr. 322 din 20.12.2018 *privind cadrul de administrare a activităților băncilor*. Publicat în *Monitorul Oficial*: 04-01-2019 Nr. 1-5 art. 56.
28. Regulamentul nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 *privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L 176 din 27 iunie 2013.
29. Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 *privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I)*. In: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, nr. L 177, 4.7.2008, pp. 6-16.
30. ȘEREMET, I. Aplicarea principiului autonomiei de voință (lex voluntatis) la determinarea legii aplicabile contractelor civile. In: *Revista Institutului Național al Justiției*. 2020, nr. 3(54), pp. 11-17. ISSN 1857-2405. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4061164>, p. 11.
31. The Bretton Woods Conference, 1944 [online] [accesat: 08.02.2024] Disponibil: <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/wwii/98681.htm>
32. The Financial Crisis Inquiry Commission. *Final Report of the National Commission on the Causes of the Financial and Economic Crisis in the United States*. Public Law 111. 21.01.2011.
33. The United States Federal Reserve Banks. *The Federal Reserve Banks Combined Financial Statements as of and for the Years Ended December 31, 2008 and 2007 and Report of Independent Auditors*. 20.04.2009, Washington DC, SUA.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. BĂIEȘU, Aurel, GUZUN, Adrian. Rolul legislației bancare europene pentru stabilitatea financiară. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2024, nr. 3(173), pp. 14-21. ISSN 1814-3199. (Tipul B).
2. GUZUN, Adrian. Cadrul Basel de guvernare corporativă a băncilor. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2024, nr. 3(173), pp. 133-139. ISSN 1814-3199. (Tipul B).
3. GUZUN, Adrian. Băncile, open-banking-ul și protecția datelor. In: *Vector European*, 2024, nr. 1, pp. 23-28. ISSN 2345-1106. (Tipul B)
4. GUZUN, Adrian, BĂIEȘU, Aurel. Digitalisation of Banking in Europe – a New Opportunity to Overcome a Future Crisis? In: *Kaleidoscope: International Conference for Doctoral, Post-Doctoral Students and Young Researchers in Humanities and Social Sciences*, 31 mai - 2 iunie 2023, Iași, România. Iași, România: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,, 2023, pp. 52-53. ISBN 978-606-714-780-3.
5. GUZUN, Adrian. Conceptele de reglementare ale pieței financiare internaționale în relația cu clienții și acționarii. In: *Realități și perspective în domeniul științelor juridice contemporane*, 15 septembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2023, pp. 51-53. ISBN (pdf) 978-9975-62-695-8 (PDF)
6. GUZUN, Adrian. Protecția drepturilor clienților în domeniul financiar-bancar. In: *Statul de Drept și reziliența economică în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană*, 16 mai 2014, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 138-146. ISBN (pdf) 978-9975-62-779-5.
7. GUZUN, Adrian. Principiile Basel pentru supraveghere bancară. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice și economice*, 6-7 noiembrie 2025, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2025, SJE, pp. 265-269. ISBN 978-9975-62-687-3. ISBN (pdf) 978-9975-62-945-4
8. GUZUN, Adrian. Guvernarea corporativă în cadrul băncilor și a instituțiilor financiare din Uniunea Europeană. In: *Priorități ale cercetării în domeniul juridic și economic și impactul asupra societății contemporane*, Ed. 4, 20 septembrie 2024, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2025, Ediția 4, pp. 190-195. ISBN (pdf) 978-9975-62-849-5 (PDF), CZU: 005.7:339.732:061.1UE
9. GUZUN, Adrian. Auditul intern și abordarea bazată pe risc în bănci. In: *Priorități ale cercetării în domeniul juridic și economic și impactul asupra societății contemporane*, Ed. 4, 20 septembrie 2024, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2025, Ediția 4, pp. 196-199, ISBN (pdf) 978-9975-62-849-5 (PDF). CZU: 336.71:657.63:005.334
10. GUZUN, Adrian. Analiza funcției de conformitate în bănci din perspectiva autorităților de reglementare. In: *Revista Națională de Drept*, 2026, nr. 1, ISSN 1811-0770 (Tipul B).
11. GUZUN, Adrian, BĂIEȘU, Aurel. Cross-border disputes and arbitration in the international financial-banking area. In: *Vector European*, 2026, nr. 1, pp. 108-112. ISSN 2345-1106. DOI: <https://doi.org/10.52507/2345-1106.2026-1.18> (Tipul B)

ADNOTARE

GUZUN, Adrian. *Impactul conformității legale internaționale asupra stabilității financiar-bancare.* Teză de doctor în drept. Școala Doctorală Științe Juridice și Științe Economice a Universității de Stat din Moldova, Chișinău 2026.

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 373 titluri, 188 pagini de text de bază, 11 publicații la tema tezei.

Cuvinte-cheie: legislație, conformitate, conflicte de legi, elemente de extraneitate, entități financiare, bănci, standarde internaționale, relație bancă-client, guvernare corporativă internațională, legea aplicabilă, competența jurisdicțională.

Scopul lucrării: constă în cercetarea complexă a instituției de conformitate legală internațională în domeniul financiar-bancar și demonstrarea faptului că stabilitatea financiar-bancară internațională și securitatea financiară a investitorilor, deponenților și clienților poate avea loc doar prin conformarea cu cerințele de reglementare juridice ale autorităților naționale și internaționale.

Obiectivele cercetării: rezultă în determinarea și explicarea conceptului de conformitate legală internațională în domeniul financiar-bancar; identificarea particularităților raporturilor juridice financiar-bancare cu element de extraneitate și a implicațiilor conformității legale internaționale asupra acestora; examinarea influenței standardelor internaționale de conformitate asupra relațiilor contractuale dintre instituțiile financiar-bancare și clienții acestora în cadrul operațiunilor transfrontaliere; determinarea corelației între standardele internaționale de conformitate legală bancară, reglementările în domeniul financiar-bancar la nivel european și transpunerea lor în cadrul legislației autohtone; formularea recomandărilor pentru a eficientiza practica națională și de armonizare la legislația europeană în domeniul financiar-bancar.

Noutatea și originalitatea științifică: este argumentată prin faptul că instituția conformității legale internaționale în domeniul financiar-bancar, în special, în raporturile juridice cu elemente de extraneitate, deși este reglementată, în practică generează conflicte de legi și nu este aplicată uniform de participanți, producând consecințe negative pentru investitori, clienți și securitatea circuitului financiar.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: sunt concretizate în tezele științifice principale, promovate pentru susținere, și în problema științifică importantă soluționată, vizând cercetarea complexă a instituției și specificul conformității legale internaționale în domeniul financiar-bancar.

Semnificația teoretică: a prezentei lucrări se manifestă în faptul că teza de doctorat este printre unicele lucrări științifice la nivel național care se dedică studierii în ansamblu a instituției de conformitate legală cu standardele europene și internaționale în materie financiar-bancară.

Valoarea aplicativă a lucrării: constă în faptul că concluziile și recomandările formulate în prezenta teză de doctorat au aplicabilitate directă în practica autohtonă din domeniul financiar-bancar, pentru uniformizarea practicii de aplicare a legislației, iar propunerile de *lege ferenda* pot servi drept bază pentru inițiative legislative.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele științifice ale tezei de doctorat au fost implementate în procesul aplicării directe a standardelor legale internaționale în domeniul bancar, și reflectate în cardul conferințelor științifice naționale și internaționale și a articolelor științifice.

ANNOTATION

GUZUN, Adrian. *The impact of international legal compliance on financial and banking stability.* Doctoral thesis in law. Doctoral School of Legal Sciences and Economic Sciences of the State University of Moldova, Chisinau 2026.

Thesis structure: Introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 373 titles, 188 pages of basic text, 11 publications on the topic of the thesis.

Keywords: legislation, compliance, conflict of laws, foreign elements, financial entities, banks, international standards, bank–client relationship, international corporate governance, applicable law, jurisdiction.

Research purpose: to conduct a comprehensive analysis of the institution of international legal compliance in the financial and banking sector and to demonstrate that international financial and banking stability, as well as the financial security of investors, depositors, and clients, can only be achieved through compliance with the legal and regulatory requirements of national and international authorities.

Research objectives: to define and explain the concept of international legal compliance in the financial and banking sector; to identify the particularities of financial and banking legal relationships involving a foreign element and the implications of international legal compliance for these relationships; to examine the influence of international compliance standards on contractual relations between financial and banking institutions and their clients in cross-border operations; to determine the correlation between international banking compliance standards, European financial and banking regulations, and their transposition into domestic legislation; to formulate recommendations for improving national practice and harmonising it with European financial and banking law.

Scientific novelty and originality: is justified by the fact that the institution of international legal compliance in the financial and banking sector, particularly in legal relationships involving foreign elements, although regulated, in practice generates conflicts of laws and is not applied uniformly by market participants, resulting in negative consequences for investors, clients, and the security of the financial system.

Results contributing to the solution of an important scientific problem: are reflected in the main scientific theses submitted for defence and in the important scientific problem solved, which concerns the comprehensive study of the institution and the specific features of international legal compliance in the financial and banking sector.

Theoretical significance: of this work lies in the fact that the doctoral thesis is among the few scientific works at the national level dedicated to the comprehensive study of the institution of legal compliance with European and international standards in the financial and banking field.

Practical value of the study: consists in the fact that the conclusions and recommendations formulated in this doctoral thesis are directly applicable in national financial and banking practice, contributing to the uniform application of legislation, while the *de lege ferenda* proposals may serve as a basis for legislative initiatives.

Implementation of scientific results: the scientific results of the doctoral thesis have been implemented in the practical application of international legal standards in the banking sector and have been presented at national and international scientific conferences, as well as published in scientific articles.

АННОТАЦИЯ

ГУЗУН, Адриан. *Влияние соблюдения международного законодательства на финансовую и банковскую стабильность*. Докторская диссертация по праву.

Докторантура юридических и экономических наук, Кишинев, 2026

Структура диссертации: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 373 наименования, 188 страницы основного текста, 11 публикаций.

Ключевые слова: законодательство, комплаенс, коллизии законов, иностранный элемент, финансовые организации, банки, международные стандарты, банковско-клиентские отношения, международное корпоративное управление, применимое право, юрисдикция.

Цель исследования: заключается в комплексном исследовании института международного правового комплаенса в финансово-банковской сфере и доказательстве того, что международная финансово-банковская стабильность и финансовая безопасность инвесторов, вкладчиков и клиентов могут быть обеспечены только посредством соблюдения правовых и регуляторных требований национальных и международных органов.

Задачи исследования: заключаются в определении и раскрытии понятия международного правового комплаенса в финансово-банковской сфере; выявлении особенностей финансово-банковских правоотношений с иностранным элементом и влияния международного правового комплаенса на них; исследовании влияния международных стандартов комплаенса на договорные отношения между финансово-банковскими учреждениями и их клиентами в трансграничных операциях; установлении взаимосвязи между международными стандартами банковского комплаенса, европейским регулированием финансово-банковской сферы и их имплементацией в национальное законодательство; формулировании рекомендаций по совершенствованию национальной практики и гармонизации с европейским финансово-банковским правом.

Научная новизна и оригинальность: обосновывается тем, что институт международного правового комплаенса в финансово-банковской сфере, особенно в правоотношениях с иностранным элементом, хотя и урегулирован, на практике порождает коллизии законов и применяется неравномерно участниками рынка, что приводит к негативным последствиям для инвесторов, клиентов и безопасности финансового оборота.

Результаты, способствующие решению важной научной проблемы: отражены в основных научных положениях, выносимых на защиту, и в решённой важной научной проблеме, связанной с комплексным исследованием института и особенностей международного правового комплаенса в финансово-банковской сфере.

Теоретическая значимость: данной работы заключается в том, что диссертация является одной из немногих научных работ на национальном уровне, посвящённых комплексному изучению института правового комплаенса с европейскими и международными стандартами в финансово-банковской сфере.

Практическая значимость работы: состоит в том, что выводы и рекомендации, сформулированные в настоящей диссертации, имеют непосредственное применение в национальной финансово-банковской практике, способствуя единообразному применению законодательства, а предложения закона могут служить основой для законодательных инициатив.

Внедрение научных результатов: научные результаты диссертации были внедрены в процесс непосредственного применения международных правовых стандартов в банковской сфере, а также представлены на национальных и международных научных конференциях и опубликованы в научных статьях.

GUZUN ADRIAN

**IMPACTUL CONFORMITĂȚII LEGALE INTERNAȚIONALE
ASUPRA STABILITĂȚII FINANCIAR-BANCARE**

553.06 - DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN PRIVAT

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 22.07.2026	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie offset. Tipar offset.	Tiraj 30 ex.
Coli de tipar. 2,0	Comanda nr. 63/26

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. A. Mateevici, 60. Chișinău, MD-2009